

**Hanzehogeschool
Groningen**
University of Applied Sciences

Landelijke Kenniskring Social Return

Workshop Nieuwe Aanbestedingswet: consequenties voor social return en sociaal ondernemen

Dr.mr. Petra Oden, lector Juridische Aspecten van de Arbeidsmarkt

**share your talent.
move the world.**

Introductie

1. Social return
2. Europese Aanbestedingsrichtlijnen
3. Aanbestedingswet
4. Marktconsultatie
5. Voorkeur sociaal aanbesteden

Social Return

Social Return (SROI) =
voorwaarde in aanbestedingen
tbv het creëren van werk(ervarings)plaatsen
voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Legitimatie: Social Return toegestaan in Europese Unie

Sociale voorwaarden in aanbestedingen om werkgelegenheid te stimuleren zijn **toegestaan** als ze:

- ✓ zijn gekoppeld aan het **voorwerp van de opdracht**;
- ✓ voldoen aan de beginselen van beste prijs-kwaliteit verhouding
- ✓ voldoen aan overige beginselen, zoals gelijke toegang voor alle leveranciers

Bron:

European Commission, *Buying Social A Guide to Taking Account of Social Considerations in Public Procurement*, European Union, 2010

Verdragsbeginselen

Voor **alle opdrachten**, dus **zowel Europese aanbestedingen, nationale aanbestedingen als voor meervoudig onderhandse procedures** gelden

de **Verdragsbeginselen** die zijn afgeleid van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) waaronder:

proportionaliteit, wederzijdse erkenning, transparantie, gelijke behandeling en non-discriminatie.

Proportionaliteit

De eisen die aan opdrachten worden gesteld moeten in **redelijke verhouding** staan tot de aard en omvang van de opdracht.

De enige uitzondering lijkt: enkelvoudige onderhandse opdrachten, zonder grensoverschrijdend belang. Creatieve invulling Social Return mogelijk.

Social return zonder verband met opdracht

Lijkt **alleen** mogelijk tot:

- Leveringen/Diensten tot € 33.000,--
- Werken tot € 150.000,--

En opdracht heeft geen grensoverschrijdend belang.

Afwijkingen mogen, maar wel motiveren: art. 1.10 lid 4 Aanbestedingswet

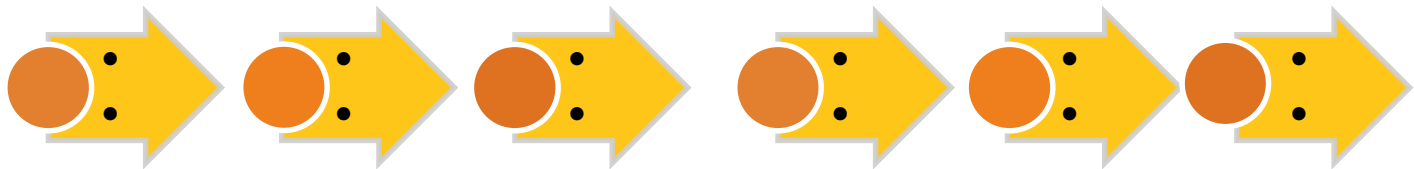

Gids Proportionaliteit

Verplicht te volgen richtsnoer naast Aanbestedingswet.

Het proportionaliteitsbeginsel heeft betrekking op **alle fasen** van het aanbestedingsproces: van de keuze van de procedure, het aantal en de inhoud van de te stellen eisen tot en met de van toepassing te verklaren contractvoorwaarden.

Zorgvuldige afwegingen.

Nieuwe Europese Aanbestedingsrichtlijn

1. Klassieke overheid: het gunnen van overheidsopdrachten (2014/24/EU) (**Aanbestedingsrichtlijn**).
2. Water, energievoorziening, vervoer en post: het gunnen van opdrachten door de aanbestedende diensten werkzaam in de sectoren water, energievoorziening, vervoer en post (2014/25/EU) (Aanbestedingsrichtlijn voor **speciale sectoropdrachten**).
3. Concessies: de gunning van concessies (2014/23/EU) (**Concessierichtlijn**).

Uitgangspunt nieuwe Europese Aanbestedingsrichtlijnen

Het is van belang dat aanbestedende diensten en speciale-sectorbedrijven door middel van (overheids- en speciale-sector)opdrachten kunnen bijdragen aan **slimme, duurzame en inclusieve groei**, zoals nagestreefd in de Europa 2020-strategie.

Implementatie Europese richtlijn in Nederland

Uiterlijk 18 april 2016. Wordt 1 juli 2016.

Herziene aanbestedingsrichtlijnen sluiten aan bij ambities
Aanbestedingswet 2012:

- ✓ toegang van **ondernemers (vooral MKB)** tot overheidsopdrachten en speciale- sectoropdrachten te verbeteren,
- ✓ de **lasten te verminderen** en
- ✓ meer ruimte te bieden voor het realiseren van strategische doelstellingen bij opdrachten (zoals **innovatie en duurzaamheid**).

Uitgangspunt nieuwe regels: innovatie

Innovatie is: de toepassing van een nieuw of aanmerkelijk verbeterd **product**, een nieuwe of aanmerkelijk verbeterde **dienst** of een nieuw of aanmerkelijk verbeterd **proces**.

Sociale innovatie

Sociaal ondernemerschap sluit aan bij een van de hoofdthema's van de Europese Unie, namelijk **sociale innovatie**:

Social innovation can be defined as the development and implementation of new ideas (products, services and models) to meet social needs and create new social relationships or collaborations.

Inclusief werkgeverschap past hierbij.

Bron:

European Commission, Directorate-General Regional and Urban Policy and Directorate General Employment, *Social affairs and Inclusion, Guide to social innovation*, 2013, p. 6

Implementatie Europese richtlijnen in Nederland

Faciliteren van social return:

- **Innovatiepartnerschap: direct door na ontwikkelfase.** Invulling specifieke wensen aanbestedende dienst. Overeenkomstig afspraken **kwaliteits- en kostenniveau.**
- Verruiming toepassingsmogelijkheden **concurrentiegerichte dialoog** en mededingingsprocedure in onderhandeling.
- **Marktconsultatie (codificatie):** efficiënte en effectieve aanbesteding door **behoefte scherper** krijgen, de **haalbaarheid** van zijn vraag toetsen, de structuur van de markt verkennen en onderzoeken welke **ideeën** er in de markt zijn teneinde de opdracht op de meest passende wijze in de markt te zetten.

Dialogo!

**WAAROM
MOEILIK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

Marktconsultatie

Vrijblijvende informatieverzameling voor de aanbesteding.

Het beste voordat het Programma van Eisen (PvE) is opgesteld.

- ✓ Meerdere marktpartijen uitnodigen (via elektronische aanbestedingskalender)
- ✓ Heldere afgebakende vraagstelling
- ✓ Benadruk dat het vrijblijvend is

Bron:

PIANOo, *Handreiking Marktconsultatie*, praten met de markt voorafgaand aan een aanbesteding 2011

Marktconsultatie voorwaarden

- Alle partijen beschikken over **dezelfde informatie**, ook tijdens aanbesteding
- **Geen voorkeur** uitspreken en niet toeschrijven van bestek naar één van de marktpartijen
- Afspraken over vertrouwelijkheid **concurrentiegevoelige informatie**

Marktconsultatie voorwaarden

- Kan op **allerlei manieren**: open, gesloten (niet transparant), schriftelijk, mondeling, interactief (verdieping, profilering mogelijk, samenwerking kan ontstaan), niet-interactief of combinatie.
- **Eenzijdig**: alleen de markt laten praten, of **tweezijdig**: ideeën voorleggen.
- Organiseer bijeenkomst met de inschrijvers en **leg uit** welke onderdelen van marktpartijen wel of niet zijn overgenomen.

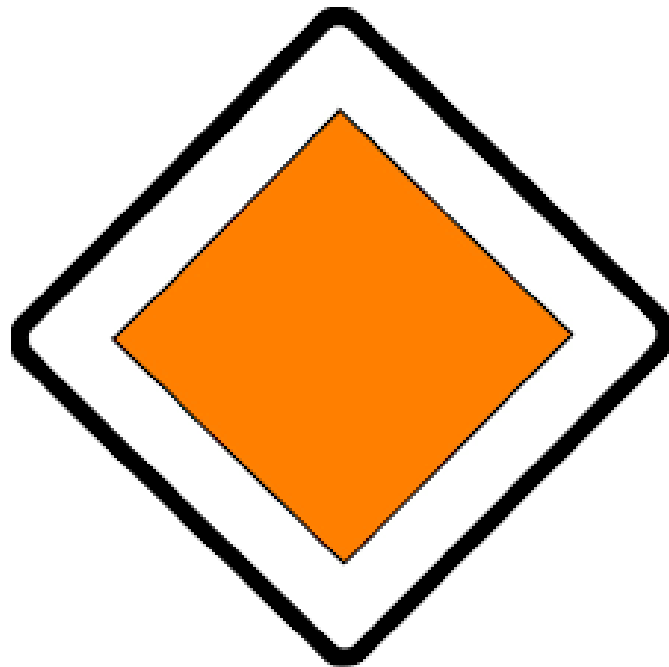
Verslaglegging is belangrijk

Aanbesteden met voorkeur

- Sociale diensten
- Sociale werkplaatsen
- Sociale ondernemingen

Keurmerk/PSO-ladder

Sociale diensten verhoogde drempels

€ 750.000,- voor klassieke overheidsopdrachten

€ 1.000.000,- voor speciale-sectorbedrijven

Daarboven aankondigen: waarborgen van transparantie en aankondiging gegunde opdracht bekend maken.

Voorbehoud sociale diensten

Ruimte om specifieke diensten **op het gebied van gezondheid, sociale en culturele diensten voor te behouden** aan bepaalde organisaties

Voorwaarden voor deze organisaties:

- ✓ het vervullen van een taak van algemeen belang
- ✓ hun winsten opnieuw investeren in de organisatie en
- ✓ beschikken over beheers-of eigendomsstructuren die zijn gebaseerd op **werknemersaandeelhouderschap of beginselen van participatie** van werknemers, gebruikers of belanghebbenden (bijvoorbeeld buurtplatforms, samenwerkingen van mantelzorgers of zorgcoöperaties).

schoongewoon

Sociale werkvoorziening en sociale ondernemingen

Toegestaan om de aanbesteding voor te behouden aan organisaties met **≥ 30% arbeidsbeperkten of 'kansarmen'** zoals werklozen, leden van achtergestelde minderheden of andere maatschappelijk gemarginaliseerde groepen:

- **SW-bedrijven**
- **Sociale ondernemingen:** ondernemingen met als **hoofddoel:** maatschappelijke en professionele integratie of herintegratie van **gehandicapten en kansarmen**

Keurmerk als voorwaarde toegestaan

Volgens **nieuwe Aanbestedingswet**:

- ✓ Bij werken, leveringen of diensten met specifieke milieu-, sociale of andere kenmerken,
- ✓ Voorschriften omschrijven en vaststellen op basis van **objectief controleerbare criteria**,
- ✓ Volgens een **procedure** waaraan belanghebbenden, zoals overheidsinstanties, consumenten, fabrikanten, distributeurs en milieuorganisaties kunnen deelnemen,
- ✓ Het keurmerk moet toegankelijk en beschikbaar zijn voor alle betrokken partijen.

PSO-Ladder

PSO = Prestatieladder Socialer Ondernemen

Meetinstrument: hoeveel draagt bedrijf bij aan werkgelegenheid voor mensen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie ('socialer ondernemen')?

PSO-Ladder

Niet alleen: **hoeveelheid** mensen, maar ook eisen aan de **kwaliteit** van de arbeid.

PSO-ladder houdt in dat een bedrijf voldoet aan:

- ✓ **Basisnorm** = meer personen werkzaam in de doelgroep dan bij gemiddeld bij een bedrijf in dezelfde grootteklasse.
- ✓ **Plus kwalitatieve eisen:** de organisatie voldoet aan kwalitatieve eisen mbt passend werk, integratie, functioneren en ontwikkeling en begeleiding.

Treden op de PSO-Ladder

Aspirant status:

Voldoet niet aan kwalitatieve en kwantitatieve eisen. Wel van plan om binnen 1 jaar norm te bepalen. Plan van aanpak. Start uitwerking en implementatie

Trede 1:

Erkenning bedrijf voldoet aan **basisnorm** = meer personen werkzaam in doelgroep dan gemiddeld bij bedrijf in dezelfde grootteklasse.

En aan kwalitatieve eisen = organisatie voldoet aan kwalitatieve eisen mbt Passend werk, integratie, functioneren en ontwikkeling en begeleiding.

Trede 2:

Ruim **bovengemiddeld** boven basisnorm en kwalitatieve eisen.

Trede 3

Koploper socialer ondernemen en voldoet aan kwalitatieve eisen.

Keurmerken

Let op:

- ✓ Verkrijgen van keurmerken kan aanzienlijke **kosten** meebrengen voor ondernemers. Met name voor het midden- en kleinbedrijf.
- ✓ Kan **innovatie belemmeren** als nieuwe, innovatieve oplossingen (nog) niet zijn gecertificeerd.
- ✓ Stel heldere voorwaarden.
- ✓ **Weloverwogen keuze** of het eisen van een keurmerk in het betreffende geval **proportioneel** is.
- ✓ En alleen als **onderliggende keurmerkeisen** betrekking hebben op criteria die **verband houden met voorwerp opdracht**.

Ander keurmerk of ander bewijsmiddel

Een aanbestedende dienst of speciale-sectorbedrijf dient ook altijd een **ander keurmerk** of, indien de inschrijver een keurmerk niet tijdig kon verkrijgen, een **ander bewijsmiddel** te **aanvaarden** waaruit volgt dat de inschrijver of inschrijving **voldoet aan de eisen**.

Combinatie sociaal ondernemen, SROI, PSO-Ladder

Voor sociale ondernemingen kan Aanbestedingswet gunstig uitpakken:

Voorwaarden:

- sociale doelstelling en $\geq 30\%$ werknemers behoort tot doelgroep
- aantonen met behulp van PSO-ladder

Voordelen:

- Financiële tegemoetkoming: loonkostensubsidie
- Betere concurrentie bij aanbestedingen met social return
- Participatiewet: voorkomt quotumheffing bij ≥ 25 werknemers

PSO-Ladder

- Wie heeft ervaring met PSO-Ladder?
- Wat zijn voordelen?
- Wat zijn nadelen?

Geraadpleegde websites

www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen

www.pianoo.nl/regelgeving/aanbestedingswet-2012/dossier-wijziging-aanbestedingswet-2012

<https://www.europadecentraal.nl/notitie-nieuwe-europese-aanbestedingsrichtlijnen-2014-beschikbaar/>

**Hanzehogeschool
Groningen**
University of Applied Sciences

**Dank voor uw aandacht
p.a.t.oden@pl.hanze.nl
www.hanze.nl/socialreturn
@PetraOden**

**share your talent.
move the world.**